

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Torat emet

Abraham Josua Heschel

עשוהי מהרבא, לשה

Lemberg, 625 = 1865

בקע תשרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9406

ומני כיוסא דקרא לפתיל אופני ים . ועוד תקפה סמיך דלפון
 ופתיל אינו מונן דתלם תלי ענין דסא כזכר מניס קא מיירי
 וזכר אינו פתיל : ודלמא דסני לכאוס אינו מונן דכרי ריביל דסול
 וסמך לדברי הוסיף דניבא דערס נעליס נפ' מיי פרה וזיל אמר ר'
 גלום נ"מ אין לך כל לויק ולדיק מלוחן ספיסקים נחורס סלין לו
 גלתיים עולמות דכסיפין נכזיל ספורס ססיך ומלתיים לנותרים סח
 ענין ומלתיים ע"ז סמוק ח"ע ככל יוס נסא ססוקא דק"ס אמר ר'
 נחמן כל סמוק נפשו נוטל ארבע מלות עולמות וסא חן מן מלתיים
 למר ר' יוסף מלתיים על ספורס ומלתיים על מקורס נפשו דק"ס
 נכזיל ור"כ קסא נליזא לויק מיירי ריביל אי מיירי כסליק סמוק
 נחורס מלתיים עולמות ים לו דכסינ ומלתיים לנותרים סח פניו
 ולי נלויק סמוק נפשו נ"כ לים לים דק מלתיים וסלויק סמוק
 נתיים סמוק נכזיס ומיך נפשו נק"ס סוי לים ח' עולמות ומס זכ
 סמוק סל ס"י דספיס ריביל .

אבר

שרש דהבר הוא כך דהכתוב אומר ומלתיים
 לנותרים את פיו הכונה דידוע מה שאכתוב דהבר
 שרש שמים הוי מירא שמים ובאמת כל מה שאדם עשה הכל
 הוא של השי"ת ביה וביש מה שהשפיע לו כמאמר התנא דין
 לו משלו כר וא"כ לכאורה יפלא על מה נוטל האדם שבר המצות :
 אך לפי מה שהארכנו לעיל דאין להקביה וכו"ש בעולמי אלא
 אציר שר וראת שמים דהיראה הוא הכלי המוכשר לקבל
 ולשמירה הוא ושפע של השי"ת אשר ע"י מתקיימת שפע התבונה
 שסשפיע לו השי"ת ואם לא הי' השמירה דהוא היראה הכלי
 המוכשר לקבל טהרת הקדש אזי כל השפעות לויק כי לא הי'
 להם קיום כלל וכלל וכל העובדות שאדם עושה בלא דחילו
 וחיובו לא פלוגא לעילא אי"כ עיקר הוא היראה דצדיק האדם
 ולקודים וזהו של אדם דהכל בידו שזים הוי מירא שמים
 וזכ"כ עיקר קבלת השכר עבור היראה דצדיק האדם להקדים
 לכל דהוא הראשית לכל דבר והוא בחי' הרא"ש ר"ל הרי"ש
 וזו"ן הרי"ש הוא היראה הוא השומר את הפיו דהוא השפעת
 אשר נמשכות ס' מעלה ס"ס כיון דהיראה צדיק להיות קודמת
 נראש דהוא הרי"ש וא"כ עבור זה שאדם עושה השמירה כרי"ש
 נול כן נוטל מאתים עולמות וז"ש הכתוב ומלתיים לנותרים את
 פיו הרי"ש עולמית מניע שכ"י בעד היראה דהוא השמירה לפי
 השפעת השי"ת ביה הן לצדיק העוסק בתורה והן לצדיק
 זומסר נפשו נוטל מאתים בעד היראה הקודמת ההוא הרי"ש
 ריביל משתעי במה שזושי"ת ביה נותן להאדם במתנה אף דכל
 מה שעושה הוא כסיוע של הכורא ביה ואינו שלו מאתר דהכל
 נדו שמים אך לכל זאת הקביה סמלא להצדיק בדרך נתי' ומתנה
 נבר וז"ש ר"ש מניע לו בדין עביר היראה דהוא השמירה הוי
 מה נותן לו השי"ת מתנת חנם עור שיי עולמות מלי' הרי"ש .
 זה שכתבנו רא"י מאוציותיהם אפלא ר"כ דהאציר הוא היראה
 והוא הרי"ש וזה אפלא אותם שבא המילוי של הרי"ש דאיתו
 שיי וז"ש וכל צדיק וצדיק הן להצדיק העוסק והן להצדיק
 המוסר נפשו דמניע לו בדין בעד כל א' ר' עולמית דאו נעשה
 זכור בין הוי רישין ונעשה תיזו דהוא סוף דנין ונעוץ סופו
 נתיחתו ואו לכל אחד מניע עיר ב' סעמים שיי למלא' הרי"ש
 וב' סעמים שיי עולה כתר לבר מן מ' מאות המניע לו בדין נמצא
 נחל עשרים ואלף עולמות והוא כמנין שר כסול וז"ש הנביא
 בעת היא ובל שיי למורא : ר"ל שיוכל ויומשך עוד להצדיק
 סך שיי עולמית למורא דהוא היראה ר"ל הוי הרי"ש עולמית
 שנוטל בעד היראה דהוא רי"ש דנין יקח עיר שיי והבן :

פרשת עהב

בפסוק כי תאמר בלבבך רבי הגוים האלה ממני איכה

אובל וכו' זכור תזכור כו' לכאורה קשה דהא משה רבינו ע"ה
 דיבר עם אנשים אשר היו כולם צדיקים ואתם הרביקים בה'
 אלתיכם כו' ובחי' צדיק הוא מפני שמישפט מזה הנשמי וכל
 הרברים הנשמי הם נחשבים בעיניו כלא : וכל הגוים כאין
 נחשבו אי"כ מה שייך לומר שהצדיקים יהי' להם יראה מהמין
 נוס רבים והלא כבר אמר ד"ה עיה ד' לי לא אירא . אך
 דפעמים עולה על לב הצדיק ונופל במחשבתו כשיראה הצלחת
 רשעים : אשר הם גדלו והצליחו וסתמה מאין כל זה אם לא
 ע"י ניצוצות הקדושים המצויים בתוכם וזהו שמח' איתם דא"כ
 מאין להם זה הכח / וא"כ מאיתו חלקי הקדושה סתירא הצדיק
 כי אך יגרש מזה החיצונים מאחר שנבלעים בתוך הקדושה
 ומתיירא מהמח' איתם וז"ש כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה
 ממני : ר"ל מה שהם רבים מה שיש להם גדלות וכה זה : ר"ל
 מסי'רא דקדושה מנהיג אשר הם צפונים כהם וזהו הנותן להם
 כח וא"כ איכה אובל לתורישם וזה שהבטיח לנו השי"ת כך אל
 תירא מהם זכור תזכור אשר עשה ה' לפרעה כלומר הבט וראה
 בגודל יד ההוקה אשר עשה בפרעה שכבר נודע שאצל פרעה
 דהוא התנן הגדול פרעה איתות עורף ושם היו נגזרים רבבות
 ניצוצות קדושות אשר היה להם אחוזה וניקה מהם והקביה
 עשה נפלאות מהם שכל רוח ת הקדושה אשר היה בהם נתהפכו
 להם להנסיק נקמת ה' מהם כי יצאו עשרה חלקי הקדושה אשר
 היו בהם והכו בהם מכה רכה והכניעו כל עשרה כתר' דמסאבות'
 כנודע שלזה היה עשר מכות כי כל חלק מעשר קדושות הכניע
 את הרע שכנודו בס"א מסול העורף כמו כן יעשה ה' לכל הגוים
 אשר אתה ירא מפניהם אף שיש בהם ניצוצות הקדשות והם
 ד' אילו הנהיג ויקחו נקמה מהם להכניע אותם כי יתאו לעלות
 ולדבק אתכם במקור הקדושה והבן :

בפסוק

ויענך וירעיבך . איתא במדרש פליאה ויענך
 כטורח הדרך וירעיבך מטעם דניס : ויאכילך את
 הפן סכאן רמו להרלקת נרות בשבת . והוא תמוה . ונראה
 דהנה כתיב תחת התפוח עוררתך ודרשו חז"ל במדרש זה
 הכתוב בצדקות הנשים אשר היו במצרים דבשעה שחיו הולכים
 לשאיבת מים הקביה מומין להם דגים בתוך כדו ה' ומוליכין אותם
 לבעליהן לשרה ומאצילי' ומשקי' אותם וזקקן להם בין המשפתי'
 שנא' אש תשכבון בין שפתים כו' הרי שהיו מצרים את בעליהן
 לזיווג ונמצא היה אתעירותא דלתתא מ"נ . דהנוקבא ה"י מעורר
 את הזכר : והנה אציר חז"ל שמש בשבת צדקה לעניים כו'
 וג"ל דתבי סירושו דהנה אנו צדיקים כל ימי החול לאור השמש
 כרי להאיר לנו מתוך החשיכה אך כעתיד לכבא כתי' לא יהיה
 לך עוד השמש לאור יוספ וירח לאור לילה והיה ה' לך לאור
 עולם . א"כ בשבת שהוא מעין עיה"ב וקדושה עליונה חוסף על
 האדם מאד השבת אי"כ למה צייכין ביום זה של שבת אור
 השמש אך באמת דזה אינו אלא צדקה לעניים היינו עני בדעי'
 וכסיל בחשך הולך וא"כ בשבת מי שחשך לו ואין לו השנה
 לקבר אור שבת או הוריה לו הקביה בדרך צדקה אור השמש
 וכמו כן מצות הרלקת נרות בשבת באמת אין צדיק לאור
 הנר כי הוא כולו אור דכבוא יום השבת נתמלא הבית אורה
 אך הוא בא לרמו ע"י אתעירותא דלתתא שהנשים המדליקים
 את הנרות משוי' שלום בית ליחוד זכור ושמור : לכך הוא
 מדליק שתי נרות להורות על בחינת שנשלמו בשבת ונעשה
 יחוד וזיווג עליון וכן עת' הזיווג התחתון נ"כ הוא בליל שבת
 וזה מודה על אתעירותא דלתתא שהנקבה מעוררת הרבר
 לקבל ממנו תענוג דהנה איתא דבסן היו מנישין כר הפעמים
 זולת טעם דגים לא היה כו' ונראה טעם הרבר דהנה אמרו חז"ל
 אתי דורקי לבי סררשא ואסרו מיס' גי' סאוך דר' הוא לרמו
 נוטל

ונמל דלים שהג' הוא עושר משפיע לזולתו שהוא בחי' נוקבא
 הפושט יד ומקבל ידוע דלכך האותיות של אלפי'א כתיב'א הם
 פנים נגד אחר דהבית' הוספת פנים מן האלף' וכן שאר
 האותיות לפי שכל אות מקבל מאות חבירו דקודם לו ובוש
 להסתכל באפי' לכוך הדי' הוספת פנים מן הגי' כיון שהוא עני
 דלית ליה סדיליה רק מה שהי' מקבל מן הגי' דהיא עושה משפיע
 ומאן דאכיל דלאו דילי' בהית להסתכל באנפי' לכך השי"ת ביה
 רוצה שידיה אתערותא דלתתא דיעקר בריאת האדם והנשמה
 אשר נשלחה מעולם עליון לנוף האדם להיות עובד השי"ת
 בתורה ובמצות וע"י העבדות מעוררין השפע מלמעלה ואז מה
 שהם אוכלים משלהם אוכלים חלק עבודתם עבודת שמים משאי"כ
 בעולם עליון הנשמה אוכלת ומקבלת שפע בתורת חסד ואז
 אוכלין נהמא דכסופא חנם כלא תורה וכלא מצות וכלא שום
 אתערותא מלמטה : והנה די' נ"י האותיות מהוספין דהדי' קורמת
 לני' דהיא מורה על הזכר די'ש לנוקבא ני"כ בחי' דכר' והוא ההנוק'
 מעורר את הדבר להשפיע לה שפע כדי שהזכר יקבל מג' תענוג
 אז היא ני"כ בכח' דכר' מה שהיא מקדמת ומעוררת את התענוג
 כי ע"י הנוקבא נשלם תענוג הזכר : ואי"כ הלא זה בחי' אתערות'
 דלתתא וילכך הדי' קודם לני' כי אינה בושא מהני' כי גם היא
 משפעת לו תענוג כמה שמעוררת לקבל ממנו השפעתו . אבל
 במן כי אז לא היה אתערותא דלתתא כי היה אז בני ישראל
 במדבר רק השי"ת הכטיה להם הנני ממטיר לכם רחם מן השמים
 ורכך לא היה בחי' טעם דג כיון שהיה בלי התעוררת התחתון .
 והיו בושים מזה ההשפעה ולכך כתיב והמזכורע נ"ד דהני' קודמת
 להדי' דהדי' היא המקבל הוספת פנים מן הגי' מחמת בושא :
 ודי' הוא בחי' סוד דשניהם בחי' דכר' מחמת דהנוקבא מעוררת
 את הזכר ולכך הדנים פירין ורבינן אבל במן לא היה בחי' זו
 שהיה בכי' שום התעוררת ורכך אמ"ו זכרנו את הרנה דהן היה
 מזכירין בחי' של רגי' אשר הוא בחי' נוקבא שמעוררת להזכר
 ואז אין להם שום בושא מלאכול אבל עתה נפשינו יבי'שה
 הוא אותיות בוש'ה אין כל . שלא בא ע"י התעורר' התחתון
 וזה שאמרו חז"ל על פסוק ויאכלו מעבור הארץ כו' מעיקרא לא
 אכיל עד דאקריבו עומר כרישא והדר אכול : ר"ל כשבאו לא"י
 ששם היו מעוררין השפע ע"י העומר שהקריבו והעלו תענוג
 למעלה ואז אכלו משלהן וישבות המן ממחרת שאהי"כ שוב לא
 אכלו בחי' מן וזה לרמוז שצריך הכל אתערותא דלתתא כדי
 שהנוקבא לא תתבייש לקבל וזה נרמו בהדלקת נרות כשבת
 דהוא מורה בחי' נוקבא והוא שלום בית . וזוה עולין דבחי'
 המדרש הנ"ל כהוגן וירעיבך במעם דנים שלא היה התעוררת
 התחתון ויש מכאן רמו' להדלקת נרות כשבת ומורה על בחי'
 אתערותא דלתתא המעוררת את הזכר ואז נעשה שלום בית
 והבן :

פרשת ראה

ראה אנכי נוחן לפניכם היום כו' במדרש החי' מפי עליון
 לא תצא הרעות כו' דהנה ידוע מאמי' חז"ל דאנו
 צדיק ורשע לא אמר אפי' דהקבי'ה ידוע הכל במחשבה אפי'כ
 לא מבוא מחשבת אל הדיבור דאמירה של הקבי'ה הוא עשיה
 דבדב' די' שמים נעשו ואי"כ כיון דבא לכלל דיבור שוב היה
 מוכרח לעשות כן ויתבטל הבחי' כנודע מדברי הרמב"ם ח"ל
 והנה כבר נודע דיעקר בכל העבדות האדם היא המחשבה והכוונה
 כדי לברר האמת מתוך השקר בכל ענינים ותחלה צריך האדם
 לתקן מחשבתו וליישר דעתו שלא יחשוב שום מחשבה שגו' בעול'
 זולמו מחשבת אלקות ולעבור וישנא השק' במחשבתו חק לחשיב
 מחשבת אמת וכן יטהר כל החושים הראיה והדיבור שלא יוציא

שם דבר שקר מסוי . וכן הלב שלא יחמוד לשום תאוה וזה
 שורש הרבי' ככל עסקיו של אדם זה שיכוין באכילה ושתייה
 כיון דעי"כ יש במאכל שהוא חיות אמת המחיה את הדבר והוא
 וכשארם אוכל בקרושה נדבק בו חיות אמת המחיה את הדבר
 היא וכשארם אוכל בקרושה נדבק בו חיות אמת והניצוץ הקדוש
 של דבר המאכל וההיצונים ונשמיות הדבר ממנו נעשה סמולת
 ונדהה לחיין וכן הוא עסק משא ומתן שאדם נושא ונותן באמונה
 הוא מדהה הי' והשקר ומקבל הטוב והאמת וידוע דמצדו י"ת
 לא נמצא שום שינוי דהנה הוא י"ת משפיע אל' אדם שפע כפי
 הכמה ועשירות וכדומה וע"י השפעות הנ"ל אז מכיר אדם כח
 אלקות ית'ש ועושה ממנו כסא לשמו ית' דרך משל כשהקב"ה
 משפיע לאדם שפע עושר ואז כשארם מבין שודאי אינו ראוי
 להשפעה זו והסד שעושה עמו י"ת ואז עי"ז בא לידי בושא
 וכלימה והכנעה ונותן שבת והודיה לו ית' ועושה עם זה ההשפע
 מצות מחלק צדקה כדי לעשות תענוג ונתת רוח לפניו י"ת ואז
 נעשה השפעה זו כסא לאלקותו י"ת כי ממשיך על ההשפע זה
 כח וחיות אלקות שמכיר שאין זה כחו ועוצם ידו רק ברכת ה'
 אשר נתנו ועושה ממנו צדקה וכדומה ומניע תענוג לאלקים ואז
 ממילא נתוקף לו ברכה והקב"ה משפיע לו בכל יום ויום ית'
 אבל אם האדם אינו משיב ע"י השפע זה כח וחיות אלקות
 ואומר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה ואז עושה ח"ו כסא
 לספי'א וממ לא לא נתקיים אצלו השפעה ונעשה קללה . ולפי
 הכסא שאדם עושה כך פועל בהשפעה זו ברכה וקללה ויש
 ראה . דהראיה של אדם הוא כמו דביקות שבכל מקום שנתון
 עיניו והשנתחו שם הוא דבוק ולכך אמר ראה אנכי ר"ל כשתסתכל
 ותדבק חמיד במידת אנכי שהוא בנימי' כסא ר"ל שתראה תמיד
 להשגיח על הכסא וע"י הכסא שאדם עושה כך הוא ממשעליו
 ברכה או קללה ח"ו . ויש את הברכה אשר כפי שמעוין אל מצות
 ה' אלקים ר"ל דאין השינוי מצדו ית' הוא כפי הכסא שאדם
 עושה שהוא שומע ומבין שהשפעה זו הוא מחסי' ית' ואז ע"י
 שורה הברכה בדבר וכאם ח"ו להיפוך . ויש המדרש מפי עליון
 לא תצא הרעות והטוב כי אם הכל נעשה ע"י פעולת אדם אם
 עושה כסא לפיכך אז שורה הברכה בהשפעה זו ודוק :

או יאמר ע"פ דאמרו חז"ל דאלמלא שמעו ישראל כל הדין
 דברות מפי הנבונה היה בטל החטא של אדה"ר אך מפני
 שאמרו קרב אתה ושמע והיו שומעין ע"י סירסור משה וניני
 ואז עי"ז ירדו מבחינה הנבונה לקבל ע"י השליח ועי"ז עי"ז
 מעורב הטוב והרע וצריך האדם לעבור מאד לבטל הרע
 ולדבק בטוב ויש ראה אנכי נוחן לפניכם היום ברכה וקללה
 שמשא היכות להם שע"ז שהוא נוחן להם התורה עי"ז עי"ז
 מציאת הרע כפיכך ברכה וקללה . אבל אם שמעו מפי הנבונה
 היו בני חורין בני חירות משיעבוד היצו ולא היה רק טוב לבד
 כי הוא הטוב הפשוט והאמת . ויש המדרש מפי עליון לא תצא
 הרעות והטוב . אלמלא שמעו מסיו של שמו ית' אז היו ניצולין
 מהרע כי שם רק טוב לבד וק"ל :

כפסוק עשר תעשר את כל תבואת ורעך היוצא השדה שנה
 כ"י איתא במדרש תנחומא החי' לא תירא לביתה משלג
 כי כל ביתה לבוש שנים אל תיקרי שנים אלא שניים בכפל
 לשון הענק תעניק נתן נתן לו עשר תעשר וכדומה והוא חמיה
 ונראה דהנה שלמה הע"ה קחשיב בהך פרשת אשת חיל השבת
 מה שהבורא ב"ה משבח את הכני' ואומר כמה פרשה לעני ודי'
 שכחה לאבינו דהוא לכאורה כפל לשון אך שורש הדבר הוא
 דהנה ידוע דזרע ישראל מאמינים בני מאמינים מאז עמדו על
 הר סיני ושמעו מסיו אנכי ה' אלקיך מזה הדיבור אשר שמעו
 מפי